

עודכן ב- 28/11/2010 11:45

אמנים מנסים לקרב בין שני צדי העיר ירושלים

עזבו את הפוליטיקאים, השלום בירושלים יבוא מהאמנות

מאת עופר אדרת

המרכז הבין-תרבותי בירושלים, שפועל למען קיום דיאלוג בין קבוצות מסוכסכות, שוכן במיקום המושלם מבחינתו: במתחם קבר דוד, בין ישיבה חרדית, מסגד ישן והחדר שבו נערכה, לפי האמונה, הסעודה האחרונה של ישו. ברקע מתמזגים קולות המואזין עם שירי "דוד מלך ישראל", והצוות הקטן והמסור של המרכז מנסה לקרב בין יהודים לפלסטינים - בלי לעסוק בפוליטיקה.

השבוע אורגן בחסות הקרן לירושלים והמרכז הכינוס השביעי בסדרת "מדברים אמנות". כ-80 יוצרים ואמנים יהודים ופלסטינים נפגשו כדי לקדם פרויקטים משותפים בתחומי המוסיקה, התיאטרון והריקוד. שיאו של הכינוס, שנחתם אמש, היה אמור להיות הופעתם המשותפת של שלומי שבן ומירה עוואד, בערבית ובעברית.

"אנחנו לא מצליחים להשפיע על הפוליטיקאים כדי שיסיימו את הסכסוך המדיני, אז החלטנו לנסות להתמודד אתו מלמטה, מגובה העיניים, בבסיס האנושי של האנשים", אמר השבוע נדום שיבאן, מנהל הפרויקטים של הקרן לירושלים, שיזם את הכנס. "האמנים נחשפים, נפגשים, משתפים פעולה, ועל הדרך עוסקים גם בסכסוך מהמקום האישי", הוא הוסיף. "כשמחפשים את ההומניות והאנושיות בלב כל אחד מהם - יהודים וערבים - מגלים אוצרות ועושר, שמביאים שמחה עזה יותר מחתימת הסכמים בחדרי חדרים רחוקים".

דוגמאות לא חסרות. השחקנית בונה דבורה הברמן, בת 50 מירושלים, פגשה בעבר, במסגרת הכינוס, את השחקן קדר היריני, בן 36 משכונת אבו תור במזרח העיר. זה שלוש שנים שהם משתפים פעולה. בכינוס הנוכחי הם עבדו יחד על הצגה חדשה, שתיקרא "זבל". הברמן אומרת כי "היא תעסוק באנשים שמתייחסים אליהם לא כאל בני אדם אלא כזבל. כאלה שאינם שימושיים למטרה".

היריני ממחרר לחשוב על דוגמה, ומספר על המחסומים והבדיקות שהוא צריך לעבור כשהוא מבקר את משפחתו ברמאללה. "מתנהגים אלי שם כמו זבל. מי עומד שם? עולים חדשים, שהגיעו לארץ לפני כמה חודשים או שנים. מי הם שיעזו לשאול אותי לאן אני הולך ומאיפה אני בא", הוא שואל. "הם אומרים לי שאני לא נראה כמו מישהו שגר בירושלים. באיזו זכות?"

תחושת הקיפוח - "הרגשת הזבל" כפי שהוא מכנה אותה - נובעת גם מכך שיש להיריני מעמד של תושב בלבד בישראל. "אנחנו פליטים, לא אזרחים. אין לנו זכות לבחור. אנחנו רק אזרחים פה", הוא אומר.

העבודה המשותפת על ההצגה מחברת בין שני עולמות רחוקים. היריני, שנאלץ לעמוד במחסומים, משתף פעולה עם הברמן, שילדיה משרתים בצבא "ואחד מהם אפילו מג'בניק", כדבריה. "סיהיו בריאים", משיב לה היריני ופורץ בצחוק. "אני לא חושבת שנפתור את הנושא הזה", היא מוסיפה, "אבל הכנס הזה הוא חממה של פלסטינים ויהודים, שמאפשרת לנו להתמודד עם המצב בעבודה תיאטרלית".

לדבריה, "הפרויקטים המשותפים מגשרים בין עולמות". היריני מוסיף: "בסופו של דבר אנחנו שחקני תיאטרון, שלא מחפשים פתרון למצב, אלא מבקשים לשים את הבעיה על השולחן. מי שיש לו דרך לפתור את הסכסוך - אהלן וסהלן".

בקיץ העלו השניים הצגה בשם "פריז" (Freeze), שמספרת על קבוצת אנשים שנקלעה לאי ללא מים, ומגלה רק בסוף ההצגה כי בור המים שחיפשה היה ממש מתחת לרגליה. "הם נמצאים בחממה שמבליטה את הבעייתיות, הסכסוכים והקשרים של הקבוצה", אומרת הברמן.

שיבאן, מארגן הכינוס, נולד לפני 59 שנה בכפר ראמה בגליל. "שלוש שנים אחרי מלחמת העצמאות או הנכבה", כדבריו. בגיל 21 עבר לירושלים ועד מהרה נשבה בקסמה של העיר. "עברתי שמונה מלחמות ו-33 מבצעים צבאיים", הוא מספר. "לכל מבצע היה שם מפוצץ, סיבה ומסובב. כשאתה מסתכל על כולם אתה חושב - ?למי יש בכלל זמן לדבר על שלום", הוא מוסיף.

"התייאשתי מלהביא את השלום", הוא אומר ומביט אל הברמן והיריני. "אנחנו דווקא מביאים אותו", משיבה לו הברמן. "צודקת, אם אתם מחייכים ויוצרים יחד, בשבילי זה השלום", הוא מסכם.

את ייעודו רואה שיבאן בעידוד שוויוניות, דמוקרטיה וכבוד הדדי. "המטרה שלי היא לגרום לכמה שיותר אנשים להביט על האחר שאנחנו מפחדים ממנו וחרדים מפניו, ולפתוח דלתות וערוצים. אנחנו חולקים את אותה ארץ. אנחנו יושבים פה, החיים מכתביבים לנו קשר מאוד אינטנסיבי ביחד, וצריך לבנות אותו על בסיס איתן", הוא אומר.

אחת ממטרות המרכז הבין-תרבותי היתה לקרב בין העמים באמצעות השפה, מתוך אמונה שזה הפתח להבנה תרבותית של האחר. עד מהרה גילו שם את מה שיודע כל תלמיד תיכון בישראל: העברית השגורה בפיהם של הערבים טובה לאין ערוך מהערבית שמדברים היהודים. "במפגשים הראשונים בין הקבוצות, היהודים ישבו כמו טמבלים ולא הבינו את השפה. תיסכלנו אותם במכוון, עד שהבינו שעליהם ללמוד ערבית", אומר שיבאן.

את המקום שבו שוכן המרכז, הר ציון, מכנה שיבאן "הר משוגע". עמיתו, מנהל המרכז, ד"ר חגי אגמון-שניר, מעדיף לשמור על טון דיפלומטי. "קבר דוד הוא המקום היחיד בעולם שמקודש לשלוש הדתות. אפילו הר הבית לא משתווה אליו", הוא אומר. "נכון", הוא מודה, "ב-1,500 השנים האחרונות הדתות עסקו בלזרוק זו את זו מההר הזה, כך שקשה לדבר עליו כמקום של סובלנות".

מעניין לציין, שבבניין שבו שוכן היום המרכז הבין-תרבותי גרה עד 1948 משפחת דג'אני, מהוותיקות והמיוחסות במשפחות שחיו בירושלים. "כשעברנו לכאן קיימנו דיון והבנו שגם אם היינו רוצים, אין לנו יכולת להחזיר את הבית לבעליו הקודמים. הבנו, שמכל השימושים שיכולים להיות לבניין, דווקא המרכז הזה הוא המתאים ביותר", מוסיף אגמון-שניר.

בחזונו רואים הברמן והיריני אלף אמנים, יהודים ופלסטינים, שמשתפים פעולה תחת חסותו של המרכז הבין-תרבותי. "אנחנו מכשירים עוד ועוד אמנים לעבודה משותפת ולדיאלוג, כדי להקים את הדורות הבאים של כינוסי? מדברים אמנות", אומרת הברמן. "מצאנו את הדרך לשוחח בלי פחד. לתקשר בלי לפגוע. לכבד אחד את השני". "יש כבוד", מוסיף היריני בחיוך.

*

כל הזכויות שמורות, "הארץ" ©

סגור חלון